

دکتر سیدفضل الله موسوی*

هفتادمین نشست انجمن حقوق بین الملل

(آوریل ۲۰۰۲ - دهلی نو)

هفتادمین نشست دو سالانه انجمن حقوق بین الملل در آوریل ۲۰۰۲ در شهر دهلی نو در هندوستان برگزار گردید. جلسه افتتاحیه با سخنان هون لرد اسلین^۱ رئیس شورای اجرایی انجمن حقوق بین الملل آغاز گردید. وی پس از تشکر از بسیاری افراد از جمله از همه دست اندرکاران به ویژه مسئولین کشور هند و مسئولین قضایی آن کشور خصوصاً پروفیسور قاضی «آناند»^۲، اظهار داشت که بسیاری از کنفرانس های ما همزمان یا سریعاً پس از حوادث عمده بین المللی بود. این کنفرانس هم در یک زمان خاص و مشکل که همزمان با خشونت و تروریسم در بسیاری از نقاط جهان بود برگزار گردید. علی رغم این حوادث و وقایع بزرگ و ناراحت کننده، شاخه هندوستان انجمن حقوق بین الملل با حمایت مسئولین کل انجمن تصمیم گرفتند که این کنفرانس باید برگزار شده و ادامه یابد و من بسیار خوشحال هستم که چنین تصمیمی گرفته شد. علی رغم اینکه می شنویم بسیاری هنوز برای پرواز بی میل هستند، تعداد شرکت کنندگان خوب است و آن گونه که کمیته مربوط گزارش داده است کیفیت شرکت نیز مناسب است و اطمینان دارم که بسیاری در جلسات اعضا، در خصوص موضوعات حقوقی تروریسم بین المللی شرکت خواهند کرد.

پس از نشست لندن در سال ۲۰۰۰، دو سال کاری خوبی را پشت سر گذاشتیم.

شاخه های انجمن جلسات مهمی داشتند. پس از اصلاح اساسنامه، گزارشی از کمیته در

خصوص اهداف و نقش آینده انجمن حقوق بین‌الملل داشته‌ایم. در کنفرانس حاضر برخی کمیته‌ها گزارش نهایی خود را ارائه خواهند کرد و ما از آنها برای کارهایی که انجام داده‌اند تشکر می‌کنیم. موضوع ایجاد کمیته‌های جدید هم مورد بحث قرار خواهد گرفت. انجمن شعبه‌ای جدید در کاستاریکا دایر کرده است. شعبه کانادا خیلی فعال است و شعبه‌های پرتغال و یوگسلاوی در حال تجدید سازمان هستند. سال آینده (۲۰۰۳) اجلاس مهمی در «باربادوس» در تاریخ ۲۶ تا ۲۹ مارس در دانشگاه «وست ایندیز»^۱ خواهیم داشت که به بررسی نقش حقوق بین‌الملل در منطقه کارائیب به‌ویژه در خصوص حقوق بشر، حقوق محیط زیست، حقوق مربوط به مراکز ساحلی و حقوق تجارت بین‌الملل می‌پردازد. امید است که چنین نشست منجر به ایجاد شعبه کارائیب انجمن حقوق بین‌الملل گردد.

وی سپس پیامی را که از سوی کوفی عنان دبیر کل سازمان ملل برای انجمن ارسال شده بود به شرح زیر برای حضار قرائت کرد:

«من بسیار خوشحالم که سلام‌ها و ارادت‌های خود را نسبت به انجمن حقوق بین‌الملل ابراز می‌دارم. در طول قرن گذشته و به‌ویژه از زمان ایجاد سازمان ملل، جامعه بین‌المللی تعداد بی‌سابقه‌ای از موافقت‌نامه‌ها را نه تنها در زمینه روابط بین کشورها بلکه درباره حقوق افراد، که واقعاً هر جنبه‌ای از فعالیت انسانی را در بر می‌گیرد، تصویب کرده است. در بسیاری از مناطق کارهای حقوقی سازمان ملل در جهت انجام تلاش‌هایی در زمینه مبارزه و برخورد با ظهور وجود مشکلات مستمر که جنبه‌های بین‌المللی دارند، مثلاً از طریق تهیه چارچوب حقوقی برای حفظ محیط زیست، کاهش قاچاق مواد مخدر و مبارزه با جنایات فرامیزی بوده است. چنین کارهایی در راستای ساخت جامعه جهانی بر مبنای قواعد حقوقی، یکی از مأموریت‌های اصلی سازمان ملل است. امروزه ما به مرحله واقعی و برجسته در زمینه این فعالیت‌ها رسیده‌ایم و آن ایجاد یک دیوان دائمی بین‌المللی کیفری است. هم‌اکنون پنجاه و شش کشور آن را تصویب کرده، یا به اساسنامه آن که در رم در سال ۱۹۹۸ پذیرفته شد، ملحق شده‌اند و تنها چهار عضو دیگر لازم است تا شصت کشور مورد نیاز برای لازم‌الاجرا شدن آن تکمیل گردد.^۲ دیوان بین‌المللی

1- West Indies.

۲- لازم به ذکر است که چنین آمار و وضعیتی که توسط کوفی عنان بیان شده است مربوط به زمان

کیفری به‌عنوان حلقهٔ مفقوده در نظام حقوقی بین‌المللی خوانده شده است. ما امیدواریم که با مجازات آن دسته از عاملین مقصر نسل‌کشی‌ها و نقض فاحش حقوق بشر، تا حدودی آلام قربانیان بازمانده و جوامع مورد هدف این اعمال را تسکین داده و تا حدودی برای ایشان آرامش فراهم کنیم. مهم‌تر اینکه ما امیدواریم که چنین دیوانی جنایتکاران جنگی آینده را به هراس انداخته و آن روزی را نزدیک کند که دیگر نه حاکمی، نه دولتی، نه دسته و حزبی و نه هیچ ارتشی در هیچ جایی از جهان قادر نباشد تا با معافیت از مجازات، حقوق بشر را مورد سوءاستفاده قرار دهد.

جهان همچنان با مفاهیم حقوقی جنگ علیه تروریسم بین‌المللی درگیر است. تا به حال دوازده کنوانسیون، پروتکل جهانی و نیز بیانیه‌های متعددی تحت مدیریت و نظارت سازمان ملل متحد تهیه و تصویب شده‌اند که ابزارهای حقوقی اصلی مبارزه با تروریسم بین‌المللی در اشکال مختلف آن - از هواپیماربایی گرفته تا گروگان‌گیری و همچنین تدارک مالی برای تروریسم - می‌باشند.

امید ما این است که تلاش‌ها برای انعقاد کنوانسیون دربارهٔ توقف اعمال تروریستی هسته‌ای و تنظیم کنوانسیون جامع در خصوص تروریسم بین‌المللی به زودی به نتیجه برسد. کار قانون‌گذاری و تصویب مقررات به هیچ وجه پایان یافته نیست و احتمالاً پایان نخواهد یافت. در بسیاری از زمینه‌ها هنوز نیاز به مقررات دقیق‌تر و متقن‌تری وجود دارد و ما در جهت نیازمندی خود به وضع مقررات جدید در خصوص آثار شدید فناوری‌های جدید و تغییرات سریعی که جهان ما را شکل می‌دهد ادامه خواهیم داد. اما مشکل‌ترین چالش‌ها در جای دیگر قرار دارد: [و آن این است] که ما در تلاش برای تأمین پذیرش و تصویب جهانی اسناد حقوقی با جدیت زیاد مشغول مذاکره و رعایت واقعی اصولی که در این اسناد بیان گردیده است، بوده‌ایم. شما به عنوان حقوقدانان بین‌المللی مسئولیتی خاص و نقشی مهم به ویژه در ترغیب حکومت‌ها و قانون‌گذارانشان برای امضا و تصویب و اجرای این اسناد دارید. امیدوارم که شما حداکثر حمایت‌تان را از این تلاش سازمان ملل به عمل آورید. برای شما کنفرانسی موفقیت‌آمیز را آرزو مندم.»

«لرد اسلاین» پس از قرائت پیام دبیر کل و دعوت از رئیس جدید انجمن برای دریافت نشان،

از همه تشکر کرده و به سخنان خود پایان می‌دهد.

گزارش اجمالی از روند کنفرانس

الف - مقدمه

در اینجا جا دارد که مروری اجمالی به روند کنفرانس داشته باشیم و در مقدمه لازم است گفته شود که در هفتادمین کنفرانس انجمن حقوق بین‌الملل که در دهلی تشکیل گردید، نمایندگانی از سرتاسر جهان حضور داشتند. بنابراین پریشانی ناشی از بدبینی کسانی که پیش‌بینی می‌کردند حضور نامطلوبی وجود داشته باشد بی‌مورد بوده است. ملاحظاتی در خصوص ازدیاد حملات تروریستی و دیگر درگیری‌ها در اطراف و اکناف جهان منجر به این نتیجه‌گیری شده بود که شرکت‌کنندگان از شرکت مأیوس خواهند شد. به هر حال تعداد زیادی افراد از کشورها حضور داشتند. از ۴۲۶ نفر که ثبت‌نام کرده بودند، ۲۶۰ نفر از هندوستان و ۱۶۶ نفر از خارج هندوستان بودند. در واقع می‌توان گفت که حضور رضایت‌بخشی بوده است. هر کسی که در مراسم افتتاحیه کنفرانس شرکت داشته از اینکه این کنفرانس به‌خوبی مورد حمایت قرار گرفته خوشحال بوده است.

ب - برنامه افتتاحیه

در جلسه افتتاحیه رئیس‌جمهور هند که متأسفانه از حضورش (ظاهراً به دلیل امنیتی) جلوگیری شده بود، پیام خوش‌آمدگویی و حمایتش از انجمن قرائت گردید. در بخشی از این پیام آمده بود: «فهرست موضوعات جذابی که قرار است در این کنفرانس پیرامون آنها مباحثی به عمل آید و نیز تعداد بی‌شمار شرکت‌کنندگان که شامل حقوقدانان برجسته از اطراف و اکناف جهان هستند، دال بر نقش اصلی در طرح طیفی از موضوعاتی است که برای انسان‌ها اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد.»

سپس همان‌گونه که ذکر شد «لرد اسلین» ضمن طرح مطالبی پیام دبیر کل سازمان ملل را قرائت نمود و بعد آقای «سولی. جی. سورابجی»^۱ دادستان کل هند طی سخنانی اظهار داشت که جهان با مشکلات عظیم و با اهمیتی روبه‌روست که تروریسم در مرکزیت این مشکلات قرار گرفته است. سپس وزیر حقوق، عدالت و امور شرکت‌های هند به نام «جیتلی»^۲ سخنانی در خصوص جهانی شدن و افزایش اثر فناوری اطلاعات و ارتباطات، تجارت جهانی و وابستگی

بیشتر در میان ملت‌ها ایراد کرد. وی اظهار داشت که «آثار مهم چنین تغییراتی در فضای حقوقی جهان را نمی‌توان نادیده گرفت، قوانین توسعه و رشد پیدا کرده‌اند. نظام فکری قضایی تغییر کرده است. بسیاری از قوانین و حقوق بی‌اثر شده‌اند. جنبه‌هایی که در گذشته برای علم حقوق ناشناخته بوده‌اند، امروز ظهور پیدا کرده‌اند». همچنین «لرد ماستیل»^۱ معاون جدید انجمن حقوق بین‌الملل بیان داشت که «یک ابر سیاهی از خشونت و بی‌قانونی وجود دارد. آنچه ما امروزه می‌بینیم نوعی جدید از خشونت و بی‌قانونی و در هم برهمی است که جهان را فرا گرفته است... به هر حال مبنای تحقیقات و دانش حقوقی بایستی مبارزه با بدی‌ها و شرارت‌ها، تنها از طریق حقوق و قانون و نه از راه بی‌قانونی و غیرحقوقی باشد». وی نقل قول «لرد آتکین»^۲ را یادآور شد که «در میان برخورد و کشمکش سلاح‌ها، صدای قانون مسکوت نیست».

ج - برنامه کاری

از میان ۲۳ کمیته انجمن حقوق بین‌الملل ۱۸ کمیته گزارش‌های خود را ارائه کردند. مطلب خاص و قابل‌ذکری که توسط کمیته تشکیلات ارائه گردید، تهیه و تدوین یک جلد کتاب ۴۶۱ صفحه‌ای بود که قبل از کنفرانس آماده شده بود. ۱۴ جلسه گروه کاری تشکیل گردید. سه کمیته گزارش‌های نهایی خود را ارائه کردند و دیگر کمیته‌ها گزارش‌های موقتی را ارائه نمودند. شش قطعنامه توسط گروه‌های کاری با موضوعات زیر تصویب شد:

- ۱- حقوق فضا (با توجه به معاهده ۱۹۶۷ فضا ماوراء جو؛ کنوانسیون مسئولیت ۱۹۷۲؛ کنوانسیون ۱۹۷۵ ثبت و موافقت‌نامه ۱۹۷۹ کره ماه).
- ۲- داوری تجاری بین‌المللی (در ارتباط با اعمال نظم عمومی به عنوان زمینه‌ای برای عدم شناسایی یا عدم اجرای احکام داوری بین‌المللی).
- ۳- توسعه پایدار (که اعلامیهٔ دهلی در خصوص اصول حقوق بین‌الملل را در ارتباط با توسعه پایدار، تصویب کرد).
- ۴- دعوای تجاری و مدنی بین‌المللی (که اصول پاریس و دهلی در خصوص صلاحیت قضایی نسبت به شرکت‌ها را تصویب نمود).
- ۵- نظامنامه و تشریفات مربوط به پناهندگی (دو قطعنامه در این خصوص به تصویب رسید

که اولی درباره راهکارهای حمایت‌های موقتی بود و دومی بیانیه‌ای در مورد حداقل معیارهای بین‌المللی برای پناهندگی).

در بعد از ظهر اولین روز کنفرانس (چهارشنبه، ۳ آوریل) کارگاه‌هایی در خصوص دیوان بین‌المللی کیفری و نیز حقوق بین‌الملل سرمایه‌گذاری خارجی تشکیل گردید.

یک نشست عمومی درباره موضوعات و جنبه‌های حقوقی تروریسم بین‌المللی نیز وجود داشت. به علت ارتباط همزمانی خاص قضیه، در این مورد بیشتر از سایر موارد مطالبی ارائه می‌گردد:

نشست مذکور در دو قسمت به ترتیب با ریاست «لرد اسلین»^۱ و «دکتر آناند»^۲ استاد حقوق و قاضی القضاات اسبق هند تشکیل گردید. «لرد اسلین» جلسه را با اشاره به بسیاری از مسائل مشکل که باید مورد بررسی قرار گیرد آغاز کرد و ادامه داد: «تروریسم یکی از موضوعات مهم برای قضات بوده است که آنها نگران هر دو جنبه قانون‌گذاری و درخواست برای استرداد هستند. آیا باید محاکم خاص یا روش‌های خاصی برای دستگیری و بازداشت وجود داشته باشد؟ از پیش، تعداد زیادی کنوانسیون در خصوص هواپیماربابی، بمب‌گذاری تروریستی و حمایت مالی از تروریسم وجود داشته است. کمیته حقوقی سازمان ملل در خصوص کنوانسیون جدید درباره تروریسم کار کرده است. قطعنامه ۱۳۷۳ شورای امنیت یک کمیته جدید مقابله با تروریسم تأسیس کرده است. یک اجماع واقعی در خصوص تعریف تروریسم وجود ندارد. با مسأله تروریسم باید بدون از بین رفتن حقوق انسانی و حقوق دیگر و آزادی‌ها برخورد نمود». سپس آقای «هریش سالوه»^۳ معاون دادستان کل هند اظهار داشت که: «تا قبل از ۱۱ سپتامبر جهان کلاً در خصوص تروریسم نگاهی متفاوت داشت، اما اکنون جهان آن را می‌شناسد. تروریسم یک پدیده بدون مرز است. به عبارتی آن مرز نمی‌شناسد. تروریسم بزرگترین چالشی است که مقررات حقوقی باید با آن روبه‌رو گردد. ما باید برای پدیده تروریسم بدون قربانی کردن قواعد حقوقی راه‌حلی بیابیم در غیر این صورت تروریسم برنده خواهد شد. امروزه تروریسم یک موضوع مرتبط با مسائل عقیدتی است. به علت اینکه ساختار و نظم خاصی ندارد، نفوذ و اثرگسترده زیادی دارد و بنابراین نیاز به بُعد جدیدی از اقداماتی دارد که بتواند با آن مقابله کند».

1- Lord Slynn.

2- Dr. Anand.

وی سپس به قطعنامه ۱۳۷۳ شورای امنیت و ۱۲ کنوانسیون مربوط در خصوص ایمنی هوایی، هواپیماریایی و توقف حمایت مالی از تروریسم اشاره نمود و اظهار داشت: «متأسفانه آئین‌نامه مربوط به استرداد مجرمین حرکت بسیارکنندی را طی کرده است. کل سیستم باید سرعت زیادی به خود بگیرد، محاکمات باید با سرعت زیادی انجام شود. هنوز سخت است که مدارک و شواهدی را در این خصوص به دست آورد». وی نیاز به وجود شبکه‌ای اطلاع‌رسانی از قوانین و ارتقاء معیارهای مشترک در تطابق و هماهنگی با حقوق بشر و کرامت انسانی را پیشنهاد نمود. او همچنین از کشمکش‌های ممتد و بی‌پایان در خصوص صلاحیت قضایی اظهار تأسف کرد و در نهایت مواردی را که لازم است در خصوص آن مقرراتی تهیه و تدوین گردد به ترتیب زیر پیشنهاد کرد: ۱- تعریف تروریسم ۲- نیاز به بانک مشترک اطلاعاتی شامل تبادل اطلاعات، اقدامات نظارتی و مراقبتی ۳- معیارهای مشترک برای اختیارات ضروری و اضطراری نظیر استراق سمع اطلاعات در عین حالی که همزمان حفاظت‌های ضروری انجام پذیرد ۴- ضرورت از بین بردن حمایت‌های مالی از تروریسم ۵- ضرورت ایجاد نظامی در خصوص اغتشاش در امر موضوعات مربوط به صلاحیت قضایی.

سپس آقای «استارسویک»^۱ مدیر مرکز اطلاعات سازمان ملل، به نقش سازمان ملل درباره «بلائی تروریسم بین‌المللی» اشاره کرد. نقطه شروع صحبت او کشتار ورزشکاران اسرائیلی در المپیک مونیخ در سال ۱۹۷۲ بود. ولی اظهار داشت که از آن زمان به بعد مقوله تروریسم در دستور کار سازمان ملل قرار گرفت. وی اضافه کرد که سازمان ملل با فقدان موافقت‌نامه در این باره روبه‌رو بود. او همچنین با ارجاع به روند رشد تاریخی قطعنامه‌های متعدد سازمان ملل درباره تروریسم تأکید کرد که قطعنامه ۱۹۹۴ در خصوص تروریسم از اهمیت خاصی برخوردار است؛ زیرا آن یک‌بار و برای همیشه این مفهوم را که دیگر هیچ توجیهی برای اعمال تروریستی وجود ندارد، مورد پذیرش قرار داد.

سپس پروفیسور «شیرج ویر»^۲ استاد دانشگاه آزاد آمستردام راه‌های مختلف و پاسخ‌های ممکن موجود در چارچوب تروریسم را مورد بحث قرار داد. وی درباره اقدامات موقتی که ممکن است به آن دست یازید و نیز اعمال مجازات‌های غیرنظامی و انجام اقدامات نظامی مجاز صحبت کرد. او اظهار نمود که حملات تروریستی جزء مهم‌ترین اقدامات تهدیدآمیز علیه صلح و امنیت

در قرن ۲۱ به شمار می‌رود. (ماده ۳۹ منشور ملاحظه شود). حملات تنها شامل «حمله مسلحانه» نیست. حق دفاع مشروع نیاز به شناسایی دارد. به هر حال باید توازنی بین تلاش مؤثر علیه تروریسم و حفظ حقوق انسانی و سایر حقوق برقرار گردد. وی سپس به تعدادی از اقدامات که ممکن است سازمان ملل به آنها دست زند اشاره کرد که شامل شفاف و اعلام نمودن مقوله اعمال دفاع مشروع، اصلاح و اجرای نظام مجازات‌ها و تحریم‌ها، قانونمند کردن استفاده از زور علیه سازمان «القاعده» و طالبان، ایجاد مسئولیت کیفری تعقیب و پی‌گیری دستورکاری بازدارنده و تأمین رویکردی چندجانبه و منسجم در این زمینه بود.

در قسمت دوم قاضی «آناند» طی سخنانی اظهار داشت که جامعه بین‌المللی به اعمال حقوق بین‌الملل واحد که با خطر تروریسم به مبارزه پردازد نیاز دارد. سپس آقای «ویلیام بلیر»^۱ وکیل QC درخصوص موضوع مورد بحث و بانک جهانی صحبت کرد. او گفت که: «ویژگی حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر ظاهر معمولی داشتن مرتکبین حادثه است. ۲۷ صفحه فهرست تروریست‌های مظنون موجود است اما خطر بی‌عدالتی وجود دارد. هنگامی که حساب‌ها بدون هیچ حق اعتراض و پژوهش خواهی مسدود می‌شود، چگونه هویت یک مظنون احراز می‌شود؟ یا چگونه با مشکل چند اسمی برخورد می‌شود؟ در عمل مؤسسات مالی به دست پلیس واگذار شده‌اند. نگرانی‌هایی درباره حقوق خصوصی مشتریان، حقوق مالکیت و روند مقتضی در این خصوص وجود دارد». وی پرسید چگونه مسدود کردن مؤثر دارایی‌ها واقعاً وجود دارد؟ سپس او به دسته‌ای از اصولی در این مورد اشاره کرد: «نیاز به تشویق و ترغیب دولت‌ها برای تصویب و اجرای مقررات حقوقی، مجازات حمایت‌کنندگان مالی از تروریسم، مسدود کردن دارایی‌ها، تهیه گزارش در خصوص مظنونین، همکاری بین‌المللی، سیستم‌های جایگزینی ارسال وجوه مالی و توجهی که لازم است درخصوص سازمان‌های غیرانتفاعی تحت عنوان مؤسسات خیریه مورد تأکید قرار گیرد».

و سرانجام دکتر «سینگ وی»^۲ بیان داشت که تروریسم غیرقابل تقسیم و جهان شمول است. به دور از انگیزه یا علت عمل تروریستی، آن یک جنایت علیه بشریت است. آنچه در این خصوص به آن نیاز هست، وجود مقام بین‌الملل، معاهده‌ای چندجانبه بین‌المللی و یک دیوان بین‌المللی کیفری است. «تروریسم سوءاستفاده از گفتگوی تمدن‌ها است».

اشاره‌ای به گزارش‌های برخی از کمیته‌ها

۱- کمیته حقوق مربوط به کنترل خلع سلاح

بعد از فوت دکتر «جولی داهلیتز»^۱ از شعبه استرالیا، شورای اجرایی، دکتر «دی تر فلیک»^۲ از شعبه آلمان را به عنوان رئیس و دکتر «بختیار تازمخامدوف»^۳ از شعبه روسیه را به عنوان مخبر جدید، علاوه بر دکتر «اروین داهندون»^۴ از شعبه سوئیس نامزد کرد.

جلسه غیررسمی کمیته در خلال کنفرانس دهلی در ۵ آوریل ۲۰۰۲ تشکیل گردید که در آن موضوعات جاری در زمینه سلاح‌های کشتار جمعی (نظام‌های بازبینی، تحقیق و عدم تکثیر)، موافقت‌نامه‌های دوجانبه، سلاح‌های متعارف و تجارت اسلحه مورد بحث قرار گرفت. گزارش نهایی کمیته برای کنفرانس برلین در سال ۲۰۰۴ آماده خواهد شد.

۲- کمیته حقوق مربوط به جانشینی دولت‌ها

کمیته حقوق مربوط به جانشینی دولت‌ها، گزارش نهایی خود را در ارتباط با جانشینی دولت‌ها در معاهدات به کنفرانس انجمن حقوق بین‌الملل در دهلی ارائه داد. این گزارش عملکرد اخیر دولت‌ها را در این زمینه مورد بررسی قرار می‌دهد و نتایج حاصل از این عملکرد را به‌ویژه در مقایسه با کنفرانس وین ۱۹۷۸ در این خصوص ترسیم می‌کند.

بنابراین گزارش، دولت‌ها اصل به کارگیری ممتد معاهدات را، همان‌گونه که در ماده ۳۴ کنوانسیون مندرج است، تنها با چند مورد استثنا اعمال می‌کنند. گزارش مزبور، جانشینی را در انواع خاصی از معاهدات نظیر معاهدات مرزی، معاهدات مربوط به نظام‌های سرزمینی، معاهدات خلع سلاح و معاهدات حقوق بشر مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. در ارتباط با سند تأسیس سازمان‌های بین‌المللی، گزارش مذکور این مطلب را مشخص و مقرر می‌دارد که معمولاً هیچ جانشینی خودبه‌خودی صورت نمی‌پذیرد. در مقابل، عمل جانشینی در معاهداتی که تحت نظارت سازمان‌های بین‌المللی هستند نسبتاً متفاوتند و یک شکل مشترکی را به وضوح ارائه نمی‌دهند. این نوع جانشینی، چیزی بین جانشینی خود به خودی و جانشینی با اعلام رضایت است. این گزارش با اکثریت زیادی در کنفرانس مورد قبول قرار گرفت. در بحث،

1- Julie Dahlitz.

2- Dieter fleck.

سؤال‌های جالبی نظیر مشکل تعریف دولت‌های پیشین در خصوص فلسطین و تیمور شرقی هنگامی که آنها تشکیل کشورهایی را می‌دهند، مطرح شد. ادامه کار بیشتر این کمیته پیش از اینکه بر موضوعات باقی مانده در محدوده اختیاراتش بپردازد، ابتدا روی مقوله کشور جانشین در ارتباط با اموال و دیون متمرکز خواهد شد.

۳- کمیته مربوط به فمینیسم و حقوق بین‌الملل

این کمیته قصد دارد که به مطالعه در خصوص زنان و مهاجرت ادامه دهد. در پی گزارش‌های مقدماتی در این باره، محدوده مهاجرت و قاچاق زنان گسترش خواهد یافت. این گستردگی نه تنها از لحاظ اینکه تنوع و مناطق مختلف را شامل می‌گردد بلکه از حیث برجسته ساختن خطراتی که منجر به برخی اقدامات ضد قاچاق با تأکید بیشتر بر رویکرد اجرای حقوق متکی بر حقوق بشر را نیز شامل خواهد بود.

گزارش پیشین تعدادی از مسائل درخصوص معنای مهاجرت زنان و مفهوم‌سازی حمایت حقوقی بیشتر که نیاز به تحقیق بیشتری دارد، طرح کرده بود. روابط قدرت از لحاظ جنسی و وضعیت آسیب‌پذیری زنان در اردوگاه‌های مهاجرتی و پناهجویان با هدف ارائه توصیه‌هایی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. همان‌طور که، از مهاجرت اجباری به سوی مهاجرت اختیاری حرکت می‌کنیم، نیاز داریم که ابهام‌های موجود در این زمینه را مشخص کنیم تا سفسطه و مغالطه‌های بسیاری از دسته‌بندی‌ها را روشن کنیم. مابقی متن گزارش، مهاجرت اقتصادی و مفهوم یک «گفتمان حقوق» برای زنان کارگر به ویژه در پرتو کنوانسیون حقوق کارگران مهاجر را مورد مذاقه و بررسی قرار خواهد داد. برای انجام چنین کاری به رشد مسأله عنایت به زنان در زمینه مهاجرت بر کار و محدودیت فزاینده سیاست‌های مهاجرتی توجه خواهد شد.

کنفرانس‌های آتی

در شورای اجرایی، رئیس شورا به برنامه کنفرانس‌های آتی انجمن حقوق بین‌الملل که در سال ۲۰۰۴ در برلین و ۲۰۰۶ در کانادا است، اشاره نمود. همچنین وی درخواست پیشنهادها و دعوت‌ها برای سال ۲۰۰۸ را مطرح کرد و پیشنهاد کرد که محلی در همشایر جنوبی، مطلوب خواهد بود. کنفرانس منطقه‌ای در باربادوس نیز در سال ۲۰۰۳ اکنون جزء برنامه است که در تاریخ ۲۹ تا ۲۶ مارس برگزار خواهد شد.